

חרדים לבנקים

אין זה מפתיע, שמערכת בנקאית המגייסת נשיא מדינה לשעבר כדי ליחצן אותה בכנסים בחו"ל, תייצר גם מערכת חוקים משלה © מחאת "באים לבנקאים" חושבת את הצביעות של אותה מערכת

ערן הילדסהיים

בלוגר כלכלי ופרשן בלילה כלכלי בערוץ 10

אני נמצאת כאן היום כאמא של דנה וגל כי אני מרגישה שהבנות שלי במצוקה ואני צריכה להגן עליהן, כך טענה רקפת רוסק-עמינח לפני כשנתיים בבית המשפט, כאשר ביקשה להוציא צו הרחקה נגד הפעיל החברתי ברק כהן. כהן ופעיליו מחו מול ביתה, ולטענתה "הקימו שאון במקום, מתוך כוונה להלך אימים, להטריד ולפגוע בפרטיותה". זמן קצר לאחר מכן החליט בית המשפט לקבל את עמדתה ועו"ד ברק כהן, שביצע את המעשים כמחאה על תפקודה כמנכ"לית בנק לאומי, הורחק. כך כתבה השופטת בהחלטתה: "פעולת מחאה גם אם אין בה שימוש בכוח פיזי אך עולה כדי השפלת האחר וביזויו, התחקות אחר אדם, בילוש אחרי האחר ומעשים שגורמים לחרדה וביוש אינם לגיטימיים... קל וחומר של מי שלא מלאו לה 18 שנים".

דברי השופטת די מקוממים ולא מפני שחלילה אינה צודקת. להפך, היא מילאה את חובתה. הבעיה היא שמדבריה זועקת לשמיים הפרה של עיקרון בסיסי במערכת משפט במדינה דמוקרטית - שוויון בפני החוק. הרי אם נחליף בתחילת הנימוק להחלטה את צמד המילים "פעולת מחאה" (של ברק כהן) בצמד המילים "פעולת גבייה" (של הבנקים) נקבל תמונה זהה להחריד - אך הפעולה הראשונה פסולה על פי מערכת החוק, והאחרת - לגיטימית ואף נתמכת על ידה באופן כמעט עיוור. במילים אחרות: למוחים נגד הבנקים אסור לבצע "בילוש, התחקות, ומעשים שגורמים לחרדה וביוש", בעוד לבנקים עצמם מותר גם מותר.

למי שעדיין לא יודע כיצד מערכת גביית החובות עובדת, הנה הסבר קצרצר: אלו שלא מצליחים להחזיר חובות לבנק מועברים לטיפולם של עורכי דין מטעם הבנק. עורכי דין רבים מנצלים את מצוקת החייב, שלרוב אין לו משאבים כדי לקבל ייעוץ מקצועי מגורם שיגן עליו, ודורשים ממנו סכומי כסף דמיוניים, גבוהים בהרבה מהחוב המקורי. במקרים רבים מדובר במאות אחוזים מעבר לחוב המקורי. כך עלול להיווצר לעתים הרושם שפשוט מובילים את החייב לפשיטת רגל בכוונת מכוון. עבודת עורכי הדין מתרכזת לרוב סביב הניסיון לנפח את החובות תוך הפעלת לחץ, ביזוי ואיומים על החייב והסובבים אותו - כולל ילדיו. כל זה ייעשה עד ביצוע העיקול או עד שיגיעו למסקנה שמיצו את פוטנציאל הגבייה המקסימלי בתיק. ברוב המוחלט של המקרים הדבר ייעשה בגיבוי מלא של מערכת החוק ולשביעות רצונה של הנהלת הבנק.

הצו שניתן לבקשתה של רוסק-עמינח מעורר לפיכך תהיות שאמורות להטריד את כולנו: האם המצוקה הנגרמת לילד קטן, שלמרות תחנוניו ותחנוני הוריו, הטאבלט שלו נלקח ממנו בגסות על ידי מעקלים מטעם הבנק (סיפור אמיתי), שונה מהמצוקה הנגרמת לבתה של מנכ"לית בנק שצועקים ליד חברותיה במגאפון שאמה היא גנבת (עוד סיפור אמיתי)? ילד הוא ילד הוא ילד, ולא משנה מאיפה הגיע ולאיזה עשירון הוא שייך - ילד צריך להיות מחוץ למשחק, נכון? אם כך מדוע החוק מגן על ילדי הבנקאים מפני אזרחים, אך לא מגן על ילדי אזרחים מפני פעולות הבנקאים? או אם נסתכל על הצד השני של המטבע: מדוע אותה פעילות שראשי הבנקים אחראים לה, ונחשבת לגיטימית בעיני בתי המשפט, הופכת לפעילות "לא לגיטימית" אם היא מבוצעת על ידי אזרחים?

כדי לענות על השאלות המטרידות האלו, ארחיק לרגע קט עד דרום אפריקה, שם הוגשה במאי 2012 תביעה מתוקשרת, מהגדולות שהונחו אי פעם לפתחו של בית משפט כלשהו בעולם, נגד המערכת הבנקאית. מגיש התביעה מייקל טלינגר נחשב ל"ברק כהן" של דרום אפריקה, רק שהוא, בניגוד לכהן, בחר לפעול נגד המערכת בערוצים ה"מקובלים". טלינגר הגיש לבית המשפט 1,100 עמודי תביעה המתארים לפרטי פרטים מדוע כיום המערכת הבנקאית היא למעשה הונאה. בית המשפט דחה את התביעה בלי שערך אפילו דיון אחד בעניין. הנימוק שבו השתמש השופט: "אין לתביעה סיכויי הצלחה".

"זה מדהים! הם דחו את התביעה לפני שבכלל שמעו את הטענות שלי", כתב לי טלינגר. בהמשך סיפר שהמסקנה שלו מאותו נסיון תביעה היא שאין היום שום אפשרות לנצח את הבנקים באמצעות בתי המשפט. החוקים, טוען טלינגר, מעוצבים כמעט בכל מדינה בדמותם ובצלמם של הבנקים באמצעות והודות למערך אדיר של לוביסטים ועורכי דין מקושרים ויקרים.

פעילותו של כהן נעשית על פי אותן אמות מוסר של מערכת הגבייה הבנקאית, והוא גם אינו מסתיר זאת. לכן מערכת חוק שוויונית שהייתה רואה בפעילותו כלא-לגיטימית, הייתה מוציאה צו הרחקה גם לבנקאים (או לנציגיהם) ביחס לבתי החייבים. כל זאת עד שתקום מערכת גביית חובות ראויה, הוגנת, מוסרית ומכבדת, כי אדם שאינו מצליח להחזיר חובות הוא קודם כל בן אדם. כפל-כפליים שגם ילדיו - אפילו אם לא נולדו למנכ"לית בנק. ■